

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvcvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4. Vtrum debuerit docere solo verbo, vel scripto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

QVAEST. XLII.

**¶ Super Questionis
quadraginta secundum
Articulum quartum.**

Titus clarus. In corpore duo. Primo respondetur quod est unicū conciliatio. Secundo, referuntur quādam ex August. Conclusio eis: Conueniens fuit Christum doctrinam suam non scripere. Probatur tripliciter.

¶ Vbi adiure in prima ratione ex dignitate doctoris dignissimam modum docendi concludit? Secundum est, q̄ modus docendi dividitur in duo, scilicet uerbo vel scripto. Et excellentior ponitur modus docendi solo uerbo, ea ratione, quia immediatius perducit ad finem: cum enim finis doctoris sit imprimere doctrinam suam in mentibus auditorum, qui solo uerbo id facit, excellenti modo efficit, quam qui uerbo in scriptis redacto, idem efficeret. Secundum est, quod Socratem nihil scripsisse, sub proprio nomine intelligentium modum est: quoniam tradidit ipsius sub Aelopi nomine. Aelopi fabulas scripsisse, coactus, ut ipse aiebat, ad hoc a suo domino: in cuius signum Plato in phasone Socratem introducti moritum, non se contumuisse ab Aelopo cōstrictrō fabulam.

¶ Sed occurrit hic dubium; quia tertia ratio aduersatur primū: nam tercia fundatur super ordine, quo Christi doctrinam peruenire debet ad omnes, scilicet mediantebus quibuscū: prima autem fundatur super immediateō inter doctorem & discipulum. Hac enim fibijnacē aduersari patet, nam si immediate, ergo non ordine quādam: & si ordine quādam, ergo non immediate.

¶ Ad hoc dicitur, q̄ unaqua ratio vera, & efficax est ad diuerlos relata. Nam prima ratio respicit

hoc dicitur, non quia nihil propriū locutus est, sed quia nullū sermōnem explicauit, ubi non per parabolam aliquid significauerit, quāmis in eo aliqua proprie dixerit.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Christus debuerit doctrinam suam scripto tradere.

AD QVARTVM sic procedit. Videtur q̄ Christus doctri nā suam debuerit scripto tradere. Scriptura enim inuenta est ad hoc, q̄ doctrina commendetur memoriorū in futurū: sed doctrina Christi duratura era in aeternū, secundū illud Luc. 21. Ceterum & terra transibunt, uerba autem mea non transibunt. ergo videtur quod Christus debuerit suam doctrinā scripto mandare.

¶ 2 Prat. Lex uetus ī figura Christi p̄cessit, s̄m illud Heb. 10. Vmbra habens lex futurorum bonorum: sed lex uetus a Deo fuit descrip̄ta, s̄m illud Exod. 24. Dabo tibi duas tabulas lapideas, & legem ac mandata, quae scripsi. ergo videtur q̄ etiā Christus doctrinam suam scribere debuerit.

¶ 3 Prat. Ad Christum qui venerat illuminare bis, q̄ in tenebris & umbra mortis sedent, vt dicit Luc. 1. ptinebat erroris occasiones excludere, & uiā fidei aperire: sed hoc fecisset, doctrinā suā scribēdo: dicit enim Aug. * in 1. de cōfēnsu euang. q̄ solet non nullos mouere, cur ipse Dñs nihil scriperit, vt alijs de illo scriberē necesse sit credere hoc. illi, & maxime pagani querunt, qui Christū culpare aut blasphemare nō audent, eique tribuit excellentissimā sapientiam, sed tāquā homini. Discipulos vero eius dicunt magistro suo amplius tribuisse, q̄ erat, vt eum filium Dei dicerent, & verbū Dei p̄ quod facta sunt oīa. Et postea subdit, * Videntur parati fuisse hoc de illo credere, qd̄ de se ipse scripsisset, nō quod alij de illo q̄ suo arbitrio prædicassent. ergo vt quod Christus ipse doctrinā suam scripto tradere debuerit.

Sed contra est, quod nulli libri ab eo scripti habentur in canonice scripturā. Respon. Dicendum, conueniens fuisse Christum doctrinam suā non scripsisse. Primo quidē, propter dignitatē ipsius. Excellentior enim doctori excellentior

F modus doctrinæ debet. & ideo Christo tamquam excellentissimo doctori hic modus competebat, vt doctrinam suam auditōrum cordibus imprimeret. Propter quod dī Matth. 7. p̄ erat doceōs eos, sicut potestatē habēs. Vnde etiam apud gētēles Pythagoras & Socrates, qui fuerūt excellentissimi doctores, nihil scribere voluerunt. Scriptura enim ordinatur ad impressionem doctrinae in cordibus auditorū, sicut ad finem. Secundo, propter excellentiam doctrinæ Christi, quæ literis comprehendit nō posse. Sūt & alia multa quæ fecit Iesu, quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundi capere posse eos, qui scribēdi sunt libros: quos sicut Aug. dicit, * non spatio locorum credēdum est mundum capere nou posse, sed capacitate legentum comprehendit nō posse. Si autem Christus scripto doctrinam suam mādasset, nihil alius de eius doctrina homines astimarent, q̄ quod scriptura cōtinaret. Tertio, vt ordine quādā ab ipso doctrina ad omnes pervenire, dum ipse scilicet discipulos suos immediate docuit, q̄ postmodum alios uerbo & scripro docuerūt. Si autem ipsem scripsisset, eius doctrina immediate ad omnes pervenisset. vnde & de sapientia Dei dī, Proverb. 9. q̄ misit ancillas suavoscare ad arcem. Scīdū tamē est, sicut Aug. * dicit in 1. de cōfēnsu euang. aliquos gētēles existimasse Christum quādā libros scripsisse, continentēs quādā magica, quibus miracula faciebat, quæ disciplina Christiana condēnat. Et illi tamē, qui Christi libros tales legisse affirmāt, nulla talia faciunt, qualia illū libris talibus fecisse mirantur: diuinō enim iudicio sic errat, ut eosdē libros ad Petrum & Paulum dicat tāquā epistolari titulo prānotatos, eo q̄ in pluribus locis simul eos cū Christo p̄ictos iuderunt. Nec mirum, si a pingentibus fingentes decepti sunt: toto enim tempore quo Christus in carne mortali cum suis discipulis uixit, nondum erat Paulus discipulus eius.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod, sicut Aug. dicit in eodem libro, omnibus discipulis suis tamquam membris sui corporis Christus caput est. Itaq; cum illi scripserunt, quæ ille ostendit & dixit, nequaquam dicendum est,

doctrinam Christi spēctu discipulorum, qui ex proprio Christi ore edōti sunt. tertia autem respicit doctrinam Christi respectu universorum, quocumque tempore a Christo discutit. Et respectu illorum immediato excellenter est, vt prima ratio sonat; respectu autem universorum, ordo excellenter est, ut ad alios medianib⁹ q̄buldam perteniat doctrina, ut tercia affinitas ratio. Nulla ergo est controveria inter rationes sane intellectas.

¶ In conclusione adiure, quod non minima est conclusionis ratio, ut Christus etiam in doctri modo, monstraret se esse nūm Deum. Solus quippe esse Dei comprobatur experientia & auctoritate, docere universum orbem ea, quæ religiosis atque morum, tonitrua uite etiam post corporis mortem futuræ ab illis scriptura propriā, renelandio ac tradendo quæ ab alijs scribenda sunt. Sic enim uidemus Deum. & naturā per lumen naturale nos docere, iuxta illū: Multi dicunt, Quis oftenfit nobis bona? & respondentur. Signatum est super nos lumen uulnū uī domine &c. quo lumine sunt illustrati qui bene de natura, de morib⁹, & huiusmodi scripserunt, & supernaturalia nobis tradere per lumen insulū, ut credimus de prophētis, qui scripserunt. Similiter enim Iesus Christus per seipsum & exterius, & interiori doctri Apóstolos, qui lumine insulū sūli scripserunt: aperuit enim illis lumen, ut intelligerent scripturam, & spirituālētū lumine mentes eorum illustrant, ut docerent uerbo & scripto reliquias. Deinceps ergo Christum nihil scribere, ut ex hoc sua doctrina Dei doctrina mos straretur.

¶ Est etiam ex eodem deitatis capite alia ratio,

**Ad Heb. 8.
Iēs. 2. in fin.**

**Lib. 1. cap. 7.
ante med.
tom. 4.**

**Bod. II. 1. de
cōfēnsu euā
ge. c. 7. circa
med. tom. 4.**

Tract.
ex parte
non p̄t
a fine.

Lib. 1. cap. 4.
10. folio 4.

Ordo
folio 1.
folio 2.
folio 3.
folio 4.

ratio, ut feliciter comprobaret se Deum ex modo docendi, scribendo in cordibus hominum, & non in tabulis materialibus, iuxta illud Hier. 30. Ecce, dies venuit, & scribam in cordibus eorum, & comprobaret doctrinam suam esse doctrinam spiritus & uite, & non litterarum & mortis. Refermarum sibi quippe Dominus Iesus docēdū modum per internum lumen gracie tuncipiam. Deo prout ipses, non debet scriputa doctrina fiam credere, quia scriputa illa per se est doctrina ipsius, quam ipsi denatur per internum est lumen, ut in eternum.

Deinde ex Augustinone commandat gentilium eti opinionem refert de scriptis a Christo, tribus adiunctis opinimobus. Prima est ex contentis in libro: quia contraria sunt Christiana dulci plena. Secunda est, ex uenientibus ipsis libris: quia non illa est Christus fecit, facere possunt. Tertia est ex testimonio ad Paulum, qui non erat diligens.

Super Questionem 4^a. Art. primum.

Titulus clarus. In corpore vestra conclusio: convenientissimum fuit Christum miracula facere. Probatur: Miracula sunt & ad confirmationem doctrinae supernaturalis & ad testificandis Deum in faciente miracula: sed hoc praecepit habent locum in Christo. ergo. Et confirmatur auctoritate Io. 5. & 10. Omnia clara sunt.

AD PRIMUM sic proceditur, Videtur quod Christus miracula facere non debuerit. Fatum enim Christi uerbo ipius debuit concordare: sed ipse dicit Matth. 16. Generatio mala & adultera signum querit, & signum non dabatur ei, nisi signum Ionae prophetæ, non ergo debuit miracula facere.

Terps. Sicut Christus in secundo aduentu uenturus est in virtute magna & maiestate, ut dicit Mat. 24. ita in primo aduentu venit in infirmitate, secundum illud Isa. 53. Virum dolorum & scientem infirmitatem: sed operatio miraculorum magis pertinet ad uirtutem quam ad infirmitatem. ergo non sufficiens, quod in primo aduentu miracula faceret.

quod ipse non scriperit: quandoquidem membra eius id operata sunt, quod dictante capite cognoverunt: quicquid enim ille de suis factis & dictis nos legere uoluit, hoc scribendum illic, tamquam suis manibus impetravit.

AD SECUNDUM dicendum, quia lex uetus in sensibilibus figuris dabatur, ideo etiam conuenienter sensibilibus signis scripta fuit: sed doctrina Christi, quae est lex spiritus uite, scribi debuit non atrinero, sed spiritu Dei uiui, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis spiritualibus, ut Apostolus dicit 2 ad Cor. 3.

AD TERTIUM dicendum, quod illi qui scripture apostolorum de Christo credere noluerunt, nec ipsi Christo scribenti credidissent, de quo opinabantur, quod magicis artibus fecisset miracula.

Questio XLIII. De miraculis a Christo factis in generali, in quatuor articulos diuidita.

DEINDE considerandum est, de miraculis a Christo factis. Et primo in generali. Secundo, in speciali de singulis miraculorum generibus. Tertio, in particulari de transfiguratione ipsius.

CIRCA primum queruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum Christus debuerit miracula facere.

¶ Secundo, Vtrum fecerit ea uirtute diuina.

¶ Tertio, In quo tempore incepit miracula facere.

¶ Quartio, Vtrum per miracula fuerit sufficienter ostensa eius diuinitas.

ARTICVLVS PRIMVS. Vtrum Christus debuerit facere miracula.

AD SECUNDUM sic proceditur, Videtur quod Christus miracula facere non debuerit. Fatum enim Christi uerbo ipius debuit concordare: sed ipse dicit Matth. 16. Generatio mala & adultera signum querit, & signum non dabatur ei, nisi signum Ionae prophetæ, non ergo debuit miracula facere.

AD SECUNDUM sic procedit. Videtur quod Christus non fecerit miracula diuina uirtute. Virtus enim diuina est omnipotens: sed uidetur quod Christus non fuerit omnipotens in miracula faceret.

A¶ Præt. Christus venit ad hoc, ut homines salvares per fidem, secundum illud Hebreo 12. Aspicientes in auctorem fidei & consummatorem Iesum sed miracula diminuant meritum fidei: unde Dominus Iohannes 4. dicit, Nisi ligna & prodigia uideritis, non creditis, ergo non uidetur, quod Christus debuerit miracula facere.

SED CONTRA est, quod ex persona aduersariorum dicitur Iohannes 11. Quid facimus, quia hic homo multa ligna facit?

RESPON. Dicendum, quod diuinitus conceditur homini miracula facere propter duo. Primo quidem & principaliter, ad confirmandam ueritatem, quam aliquis docet: quia enim ea, quae sunt fidei, humanam rationem excedunt, non possunt per rationes humanas probari, sed oportet quod probentur per argumentum diuinæ uirtutis, ut dum aliquis facit opera, quae solus Deus facere potest, credantur ea, quae dicuntur esse a Deo: sicut cum aliquis defert literas anulo tegis signatas, creditur ex uoluntate regis processisse, quod in illis continetur. Secundo, ad ostendandam præsentiam Dei in homine per gratiam Spiritus sancti, ut dum scilicet homo facit opera Dei, credatur Deus habitare in eo per gratiam, unde dicitur Gal. 3. Qui tribuit nobis Spiritum sanctum, operatur uirtutes in nobis. Vtrumque autem circa Christum erat hominibus manifestandum, scilicet quod Deus esset in eo per gratiam, non adoptionis, sed unionis, & quod eius supernaturalis doctrina esset a Deo: & ideo conuenientissimum fuit, ut miracula faceret, unde ipse dicit Iohannes 10. Simili non uultis credere, operibus credite. Et lo. 5. Opera quae dedit mihi pater ut faciam, ipsa sunt quae testimoniū perhibent de me.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod hoc quod dicit. Signum non dabatur ei, niū signum longe prophetæ, intelligendum est, ut Christus * dicit, quod tunc non acceperunt tale signum, quale petebant, scilicet de celo, non quod nullum signum eis dederit: uel quia signa faciebat, non propter eos, quos sciebat lapidos esse, sed ut alios emendaret: & ideo non eis, sed alijs illa signa dabantur.

AD SECUNDUM dicendum, quod licet Christus uenire in infirmitate carnis, quod manifestatur per passiones: uenit tamen in uirtute Dei, quod erat manifestandum per miracula.

AD TERTIUM dicendum, quod miracula intantum diminuant meritum fidei, inquantu per hoc ostendit duritia eorum, qui nolunt credere ea, quae scripturis diuinis probantur, nisi per miracula. Et tamen melius est eis, ut uel per miracula conuertantur ad fidem, quam quod omnino in infidelitate permaneant: dicitur enim 1. ad Corint. 14. quod signa data sunt infidelibus, ut scilicet conuertantur ad fidem.

ARTICVLVS II. *Super Questionem quadragesimatercies Articulum secundum.*
Vtrum Christus fecerit miracula diuina uirtute.

AD SECUNDUM sic procedit. Videtur quod Christus non fecerit miracula diuina uirtute. Christus fecit miracula uirtute diuina. Probatur: quia uera miracula sola in mirante di-

*Homil. 54. in
Mat. ante
med. tom. 2.*

*Super Questionem
quadragesimatercies
Articulum secundum.*

Titulus clarus. In corpore duo sunt. Primo, & diff. 15. q. 1. art. 2. cor. & diff. 16. q. 2. art. 3. cor. & ad 4. & 4. diff. 1. q. 1. 2. 1. & op. 11. c. 17.